

POBLES LLIURES, DINS UN ESTAT LLIURE...

Rebem, d'un grup d'amics de la causa de la llibertat dels pobles i de la integració europea, aquesta protesta: «La vaga de la fam dels detinguts de la presó de Mitzowitz, així com les tortures infligides als detinguts, a Belgrad, han alarmat l'opinió pública de tot el món. En nom del món civilitzat de tot Europa, exigim que hom resolgui les reivindicacions legítimes dels detinguts en vaga i que Miletix sigui posat en llibertat.» La signen: Albert Einstein, Thomas Mann, Henri Barbusse, Francis Jourdain, Karin Michaelis, Martin Andersen-Nexo, Thomas Mann, D. Z. Nejedly, Th. Bartotxek. Els lectors de «La Publicitat» s'hauran adonat que es tracta d'una protesta contra la política dels serbis i d'una apel·lació a la llibertat dels detinguts polítics iugoslaus.

El dissabte passat, un grup d'escriptors francesos publicava un manifest, del qual extraïem els paràgrafs següents: «L'escriptor Oscar Dàvitx fou detingut el maig passat, sotmès a tortura i portat amb vint-i-cinc imputats més davant el Tribunal per a la defensa de l'Estat. Dàvitx ha estat condemnat a cinc anys de treballs forçats, i els altres acusats han estat condemnats a penes que varien dels sis mesos als tres anys. Dos escriptors superrealistes i un pintor han estat detinguts i sofriran probablement la mateixa sort.»

El mateix dia, un telegrama de Viena anunciava que l'ex-ministre iugoslau d'Agricultura, Kulovetx —el qual, d'acord amb Korotxetx, desenvolupa una intensa activitat en el partit popular eslovè—, i els dos caps federalistes Natlatxen i Ogrisek han estat deportats a Foca (Herzegovina) sense avís previ, i que en una festa celebrada a la Universitat de Belgrad els estudiants autonomistes havien ovacionat el professor Iovanovitx, que, com és sabut, ha sofert condemna per la seva activitat federalista.

Per si dubtàvem de la política opressiva dels unitaris serbis, diumenge arribava una informació de Belgrad, segons la qual el cap del partit catòlic eslovè (esdevingut il·legal de la proclamació de la dictadura ençà) havia rebut l'ordre de la policia d'abandonar la seva residència de Ljubjiana i de traslladar-se a la residència forçada de Vierniatxka Bània. Els altres caps del partit eslovè, detinguts el dia abans, eren també exiliats. Aquesta persecució dels catòlics iugoslaus és conseqüència del moviment nacional serbi, instigat pels *sòkols* anticroats i antieslovens. Les manifestacions anticatòliques han estat freqüents aquests darrers dies a Sèrbia i llur virulència accentuada per la publicació de la coneguda pastoral de Zagàbria.

L'exili de Korotxetx és motivat per la seva actuació federalista: no pas separatista, ni italianòfila, ni francòfoba, sinó simplement reformista, en tant que propugna un canvi

d'estructura d'Estat en sentit federal que, en reconèixer la llibertat dels pobles que integren Iugoslàvia, faciliti la realització d'una superior unitat estatal. Cal recordar que Korotxetx, que va ésser ministre en el primer gabinet del general Ziokovitx, havia estat centralista, però «l'experiència l'ha convençut que el progrés dels pobles croaci i eslovè només serà efectiu si se sostreuen a l'hegemonia sèrbia».

Per a nosaltres, la conseqüència més important és que la persecució dels caps eslovens «no és sinó el començament d'una sèrie de mesures preses contra les personalitats polítiques eminents que s'adhereixen al programa federalista». Una altra de molt important, en tant que prova de nou que les experiències sofertes pels altres pobles no alliçonen els Estats víctimes d'una dictadura sense ideal concret ni masses addictes: a Iugoslàvia, demòcrates republicans, federalistes, socialistes de totes les tendències i catòlics han hagut d'establir un front.

No cal pas fer el joc de França ni el d'Itàlia: darrerament, el rei Alexandre I, en un entreviu aparegut al «Petit Parisien», i Mussolini en un altre publicat a «News Chronicle», de Londres, mostraven «llur» sorpresa per les inquietuds respectives de llurs països. «Iugoslàvia no demana res, no reclama res, no amenaça ningú. Allarga només la mà...», diu el rei iugoslau. «El nostre únic desig és de guardar bones relacions amb Iugoslàvia. La seva situació interior no és bona. Passi el que passi, però, aquest problema no pertorbarà la vida d'Europa: no tenim cap intenció bel·licosa», ha dit, mentó ferreny, el dictador italià.

Però uns i altres, nacionalistes serbis i imperialistes italians, juguen damunt la mateixa pista: aquells, en exagerar el perill italià prenent d'esporguir els patriotes croats, eslovens i bosnians i que, sota el pretext de la «unió sagrada davant l'enemic comú», abandonin llur federalisme a favor de la Sèrbia hegemònica; els italians compten afavorir-se amb els corrents autonomistes per afeblir l'Estat antagònic.

El front serbo-croat-eslovè només serà possible si els servis abandonen llur rígid criteri centralista. Com ha dit un escriptor iugoslòfil anglès, partidari del federalisme pertot on les pàtries vives pugnen per la llibertat, cal recordar als centralistes governamentals de Sèrbia que la lluita en comú es va fer «per ésser pobles lliures en un Estat lliure i no nacions sotmeses a un Estat policíesc».

Algú acusa França d'afavorir, en les seves nacions aliades, el sistema unitari. Dubtem que sigui, en els Estats plurinacionals, el més eficaç. Recordem que no fa gaires dies l'òrgan de Daladier, «La République», va publicar un article de Jean Mars —*La tragèdia iugoslava*— on reconeixia la difícil situació del règim dictatorial serbi. Aquest número del diari de Daladier no va poder entrar a Iugoslàvia. El cap actual del Govern francès ha «experimentat», doncs, els efectes de la intolerància d'Alexandre I.

No dubtem a creure, de costat amb les mentalitats independents d'Europa, «que els Estats aliats més segurs no són sempre els de règim centralista».

J. V. Foix

[2-11-1933]